



14.11.2023

1/3

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Yrityksen kehittämisavustus

1. Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt 16.10.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö tukitoimenpide ”Yrityksen kehittämisavustus” Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukitoimenpiteen osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Kyse on voimassaolevan tukiohjelman muuttamisesta ja sen keston jatkamisesta yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (komission asetus 651/2014, RPA) voimassaoloajan mukaisesti vuoden 2026 loppuun asti. Tukiohjelman tavoitteena on yritystoiminnan kehittäminen. Lausuntopyyntömateriaalin mukaan tukiohjelman mukainen yrityksen kehittämisavustus on harkinnanvarainen, ja se voidaan myöntää merkittäviin yrityksen kasvua, uudistumista tai kansainvälistymistä tukeviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. Keskeisiä kriteereitä yrityksen kehittämisavustusta myönnettäessä ovat lausuntopyynnön mukaan hankkeen vaikutukset energia- tai materiaalitehokkuuteen ja hiilineutraalisuuden edistämiseen.

Tukea myöntävät Etelä-Savon, Hämeen, Keski-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset, ja tuen kohteena ovat lausuntopyynnön mukaan ensisijaisesti pk-yritykset. Avustusta myönnetään pääasiassa alue- ja rakennepolitiikan ohjelman määrärahoista I, II ja III -tukialueilla, ja kansallista rahoitusta on viime vuosina ollut käytettävissä vain vähäinen määrä. Toimialakohtaisina rajoituksina tuensaajien osalta lausuntopyynnössä listataan maa-, metsä- ja kalatalouden alkutuotanto, maataloustuotteiden jalostus, sekä muut, EU-oikeudesta tulevat toimialakohtaiset rajoitukset. Käytännössä yrityksen kehittämisavustusta voidaan kuitenkin myöntää laaja-alaisesti eri toimialojen yrityksille, ja tukiohjelmaa arvioidaan käytettävän keskimäärin noin 100 miljoonan euron verran vuodessa.

Nyt käsillä olevassa tukiohjelman muuttamisessa on kyse uudistetun RPA:n 17 artiklan mukaisista velvoitteista, joiden mukaan RPA:n nojalla voidaan myöntää pk-yrityksille yrityksen kehittämisavustusta koneiden ja laitteiden vuokratukustannuksiin vain, jos avustuksen saaja ostaa kyseisen omaisuusosan vuokrasopimuksen päätyttyä. Vastaava ryhmäpoikkeusasetuksen rajausta on ollut jo aiemmin voimassa I

ja II -tukialueilla (RPA:n 14 artiklan 6 kohdan b alakohta), mistä syystä kyseisillä tukialueilla tukea ei ole myönnetty RPA:n perusteella vaan de minimis -asetusta (komission asetus 1407/2013) käyttäen. Uudistetun RPA:n 1.7.2023 voimaan tulleiden muutosten myötä vuokrauksen loppumisen jälkeinen ostovelvoite on kuitenkin laajentunut koskemaan myös III-tukialuetta. Koska voimassa olevan RPA:n vaatimus ostaa omaisuuserä vuokrasopimuksen päätyttyä ei lausuntopyyntömateriaalin mukaan soveltu Suomessa noudatettavaan rahoituskäytäntöön, ehdotetaan lausuntopyyntömateriaalissa tukiohjelman muuttamista siten, että jatkossa myös III-tukialueella myönnettävä tukiohjelman mukainen tuki myönnettäisiin de minimis -tukena.

Ennakoarviointi

2.1 EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukitoimenpiteen ehdotettujen muutosten arvioidaan täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Lausuntopyynnön mukaisesti tuki myönnetään valtion varoista ja sen myöntää valtio. Tuki myönnetään yritykselle ja sen myöntäminen on harkinnanvaraista, joten tukitoimenpide on luonteeltaan valikoiva. Lausuntopyynnön mukaan tukitoimenpiteen kohteena olevien vuokrakustannusten osalta kyse on kuitenkin niin pienimuotoisesta avustuksesta, ettei toimenpiteen voida katsoa vääristävän kilpailua tai vaikuttavan EU-jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Yleisesti kauppaja- ja kilpailuvaikutuksen osalta komissio on valtiontuen käsitetiedonannossaan todennut, että ei ole tarpeen määrittää, että tuki todella vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai kilpailuun vaan ainoastaan että tuki on omiaan vaikuttamaan kauppaan tai parantamaan tuensaajan kilpailuasemaa verrattuna muihin yrityksiin, joiden kanssa se kilpailee. Käytännössä kilpailun katsotaan yleensä vääristyvän SEUT 107 artiklan 1 alakohdan mukaisesti, jos valtio myöntää taloudellista etua yritykselle kilpailulle vapautetulla alalla, jolla on tai voisi olla kilpailua.¹ Unionin tuomioistuimen mukaan riittäväksi tuen kilpailua vääristäväksi vaikutukseksi voidaan yleensä katsoa se, että tuki antaa tuensaajalle etua vapauttamalla sen kustannuksista, joista sen olisi muuten vastattava osana tavanomaista liiketoimintaansa.² Kauppavaikutuskriteerin katsotaan täyttyvän myös esimerkiksi siten, että tukitoimenpide voi vaikeuttaa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden toimijoiden pääsyä markkinoille ylläpitämällä tai lisäämällä paikallista tarjontaa. Se, että tuen määrä on vähäinen tai että tuensaajayritys on pieni, ei sinänsä sulje pois kauppavaikutusta eikä kilpailun vääristymistä tai sen uhkaa, edellyttäen kuitenkin, että tällaisen vääristymisen todennäköisyys ei ole pelkästään hypoteettinen.³ Lausuntopyyntömateriaalin mukaan tukea voidaan myöntää paitsi yrityksen kasvu- tai uudistumishankkeisiin, myös yritysten kansainvälistymistä tukeviin hankkeisiin. Näin ollen tukitoimenpiteen muutosten kohteena olevan, vuokrakustannuksiin suunnatun kehittämisavustuksen osalta ei kilpailu- ja kauppavaikutusta todennäköisesti voida sulkea pois.

On kuitenkin totta, että myönnettäessä tukea de minimis -asetuksen mukaiset edellytykset täyttäen komissio on katsonut, ettei asetuksen soveltamisalaan kuuluvilla toimenpiteillä ole vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja etteivät ne vääristä tai uhkaa vääristää kilpailua.⁴

¹ Komission tiedonanto valtiontuen käsitteestä (2016/C 262/01), jatkossa "valtiontuen käsitetiedonanto", kohdat 187 ja 190.

² Ratkaisu asiassa C-494/06 P, komissio v. Italia ja Wam SpA, kohta 54.

³ Valtiontuen käsitetiedonanto, kohdat 189–192.

⁴ Komission asetus (EU) N:o 1407/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen, "de minimis -asetus", johdanto-osan 3 perustelukappale.

2.2 Valtiontukea koskeva menettelytapa

Lausuntopyynnön mukaan tukitoimenpiteeseen voidaan soveltaa vähämerkityksistä tukea koskevaa yleistä de minimis -asetusta (komission asetus 1407/2013). Avustuspäätöksessä tulee tällöin varmistua siitä, että myönnettävä tuki täyttää de minimis -asetuksen ehdot. De minimis -asetuksen 3 artiklan mukaan tukitoimenpiteiden ei katsota täyttävän kaikkia perussopimuksen 107 artiklan 1 kohdan perusteita, jos ne täyttävät asetuksessa vahvistetut edellytykset. Esimerkiksi jäsenvaltion yhdelle yritykselle myöntämän vähämerkityksisen tuen kokonaismäärä ei saa ylittää asetuksessa määriteltyä enimmäismäärää, ja enimmäismäärää laskettaessa on otettava huomioon kaikki kyseisen toimijan mahdollisesti eri viranomaisilta saamat de minimis -tuet.

Mikäli tuen myöntämiseen sovelletaan de minimis -asetusta, on lisäksi otettava huomioon, ettei asetuksen perusteella myönnettyjä de minimis -tukia tule raportoida komissiolle RPA:n perusteella ilmoitetun tukiohjelman tukina.

2. Yritystukineuvottelukunnan lausunto

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että tukitoimenpiteeseen "Yrityksen kehittämisavustus" ehdotetut muutokset täyttävät EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset. Valtiontukea koskevana menettelytapana voidaan soveltaa vähämerkityksisiä tukia koskevaa yleistä de minimis -asetusta. Tällöin tulee huolehtia asetuksen mukaisista ehdoista.

Tukiohjelman on tarkoitus olla voimassa 31.12.2028 saakka. Yritystukineuvottelukunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että tukiohjelmaan vaihtoehtoisesti sovellettava de minimis -asetus on voimassa 31.12.2023 saakka ja siten de minimis -asetusta sovellettaessa on 1.1.2024 lähtien otettava huomioon uuden asetuksen myötä voimaan tulevat muutokset.

Esittelijä: erityisasiantuntija Sanna Nyssölä

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 16.10.2023 liitteineen